

Bài 3. TRUNG QUỐC

I. MỤC TIÊU BÀI HỌC

1. Về kiến thức

- Biết được những nét chính về quá trình phân chia, xâm xé Trung Quốc của các nước đế quốc từ giữa thế kỉ XIX – đầu thế kỉ XX.

- Diễn biến và hoạt động của các phong trào đấu tranh chống đế quốc và phong kiến: Chiến tranh thuốc phiện, phong trào Thái bình Thiên quốc, cải cách Mậu Tuất (1898), Cách mạng Tân Hợi (1911). Ý nghĩa lịch sử của các phong trào đó.

- Giải thích được các khái niệm “Nửa thuộc địa, nửa phong kiến”, “Vận động Duy Tân”, “chủ nghĩa Tam dân”...

2. Về tư tưởng, tình cảm

Có thái độ đúng đắn về chính quyền Mãn Thanh, khâm phục cuộc đấu tranh của nhân dân Trung Quốc chống đế quốc, phong kiến, đặc biệt là cuộc cách mạng Tân Hợi.

3. Về kĩ năng

- Rèn luyện kĩ năng sử dụng lược đồ lịch sử.

- Bồi dưỡng kĩ năng nhận định, phân tích, đánh giá các sự kiện lịch sử.

II. NỘI DUNG HỌC TẬP Phong trào đấu tranh của nhân dân Trung Quốc từ giữa thế kỉ XIX đến đầu thế kỉ XX. Tôn Trung Sơn và Cách mạng Tân Hợi

IV. TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

Hoạt động của thầy và trò	Nội dung
<p>*HD 1: Cả lớp và cá nhân. 5’ GV giới thiệu đôi nét về đất nước Trung Quốc (Vị trí, dân số, lịch sử văn hóa). Hướng dẫn HS đọc thêm SGK kết hợp khai thác Hình 6 (SGK, tr.13) để thấy được quá trình các đế quốc xâm lược Trung Quốc. GV hình thành khái niệm “nước nửa thuộc địa, nửa phong kiến”</p> <p>*HD 1: Cả lớp và cá nhân. 15’ Yêu cầu HS theo dõi SGK để nắm được các phong trào đấu tranh của nhân dân TQ giữa TK XIX đầu TK XX.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diễn biến chính. - Lãnh đạo. - Lực lượng tham gia. - Tính chất - ý nghĩa. <p>GV tạo biểu tượng nhân vật lịch sử: Hồng Tú Toàn, Khang Hữu Vi và Lương Khải Siêu. - HS ghi nhớ</p>	<p>2. Phong trào đấu tranh của nhân dân Trung Quốc từ giữa thế kỉ XIX đến đầu thế kỉ XX</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trước sự xâm lược của các nước đế quốc và thái độ thỏa hiệp của triều đình Mãn Thanh, nhân dân Trung Quốc đã đứng dậy đấu tranh, tiêu biểu là phong trào nông dân Thái Bình Thiên Quốc do Hồng Tú Toàn lãnh đạo (1851 – 1864). - Năm 1898, cuộc vận động Duy tân do hai nhà nho yêu nước là Khang Hữu Vi và Lương Khải Siêu khởi xướng, được vua Quang Tự ủng hộ, kéo dài hơn 100 ngày, nhưng cuối cùng bị thất bại vì Từ Hi Thái hậu làm chính biến. - Cuối thế kỉ XIX – đầu thế kỉ XX, phong trào nông dân Nghĩa Hòa đoàn nêu cao khẩu hiệu chống đế quốc, được nhân dân nhiều nơi hưởng ứng. Khởi nghĩa thất bại vì thiếu sự lãnh đạo thống nhất, thiếu vũ khí và bị triều đình phản bội, bắt tay với đế quốc để đàn áp phong trào.

<p><i>?-Tại sao nói khởi nghĩa Thái Bình Thiên quốc là cuộc khởi nghĩa nông dân vĩ đại nhất trong lịch sử Trung Quốc?</i></p> <p>- HS phát biểu Lôi kéo được một lực lượng đông đảo nông dân tham gia, kéo dài 14 năm, nghĩa quân xây dựng được chính quyền Trung ương và thi hành nhiều chính sách tiến bộ</p> <p><i>?-Em rút ra nhận xét gì về các cuộc đấu tranh chống phong kiến, đế quốc ở Trung Quốc cuối thế kỉ XIX đầu thế kỉ XX? (diễn ra sôi nổi nhưng đều thất bại). Nguyên nhân thất bại là do:</i></p> <p>+Chưa có tổ chức chính Đảng lãnh đạo. +Sự bảo thủ, hèn nhát của triều đình phong kiến. +Do phong kiến và đế quốc cấu kết đàn áp. *HD 2: Cả lớp và cá nhân. 15'</p> <p>Yêu cầu HS theo dõi SGK để nắm được nội dung cơ bản: Tôn Trung Sơn và Trung Quốc Đồng Minh Hội và Cách mạng Tân Hợi.</p> <p>GV hình thành khái niệm “Chủ nghĩa Tam dân”.</p> <p>Yêu cầu HS đọc đoạn chữ nhỏ SGK (tr.15), tạo biểu tượng Tôn Trung Sơn.</p> <p><i>?-Em có nhận xét gì về chủ nghĩa Tam Dân và mục tiêu Đồng Minh Hội? (Tích cực và hạn chế)</i></p> <p>GV chốt ý: Hạn chế: Chưa nêu cao ý thức dân tộc chống đế quốc – kẻ thù chính của Trung Quốc lúc giờ. Song trong hoàn cảnh Châu Á đương thời, Chủ nghĩa Tam dân vẫn là tư tưởng tiến bộ vì thế nó có ảnh hưởng đến phong trào CM DCTS ở một số nước Châu Á trong đó có Việt Nam.</p> <p><i>?-Hãy nêu nguyên nhân dẫn đến cách mạng Tân Hợi?</i></p> <p>GV hình thành khái niệm “Quốc hữu hóa đường sắt”.</p>	<p>3. Tôn Trung Sơn và Cách mạng Tân Hợi (1911)</p> <p>a. Tôn Trung Sơn và Trung Quốc Đồng minh hội</p> <p>- Giai cấp tư sản Trung Quốc ra đời vào cuối thế kỉ XIX và đã lớn mạnh vào đầu thế kỉ XX. Do bị phong kiến, tư bản nước ngoài kìm hãm, chèn ép, giai cấp tư sản Trung Quốc đã tập hợp lực lượng và thành lập các tổ chức riêng của mình. Tôn Trung Sơn là đại diện ưu tú và là lãnh tụ của phong trào cách mạng theo khuynh hướng dân chủ tư sản.</p> <p>- Tháng 8 – 1905, Tôn Trung Sơn cùng với các đồng chí của ông thành lập Trung Quốc Đồng minh hội – chính đảng của giai cấp tư sản Trung Quốc. Tham gia tổ chức này có trí thức tư sản, tiểu tư sản, địa chủ, thân sĩ bất bình với nhà Thanh, công một số ít đại biểu công nông.</p> <p>- Cương lĩnh của tổ chức dựa trên học thuyết “Tam dân” của Tôn Trung Sơn (dân tộc độc lập, dân quyền tự do và dân sinh hạnh phúc).</p> <p>- Mục đích của Hội: đánh đổ Mãn Thanh, khôi phục Trung Hoa, thành lập Dân quốc, thực hiện quyền bình đẳng cho dân cày.</p> <p>b. Cách mạng Tân Hợi</p> <p>Dưới sự lãnh đạo của Đồng minh hội, phong trào cách mạng Trung Quốc phát triển theo con đường dân chủ tư sản. Tôn Trung Sơn và nhiều nhà cách mạng khác đã chuẩn bị mọi mặt cho cuộc khởi nghĩa vũ trang.</p> <p>*Nguyên nhân:</p> <p>- Nhân dân Trung Quốc mâu thuẫn với đế quốc phong kiến.</p> <p>- Ngày 9 – 5 – 1911, chính quyền Mãn Thanh ra sắc lệnh “Quốc hữu hóa đường sắt” – trao quyền kinh doanh đường sắt cho đế quốc. → Cách mạng bùng nổ.</p> <p>*Diễn Biến:</p> <p>- Ngày 10 – 10 – 1911, Cách mạng Tân Hợi bùng nổ. Quân khởi nghĩa thắng lớn ở Vũ Xương, sau lan rộng khắp miền Trung, miền Nam Trung Quốc.</p> <p>- Ngày 29 – 12 – 1911, Chính phủ lâm thời Trung Hoa Dân Quốc được thành lập, Tôn Trung Sơn được bầu làm đại Tổng thống.</p> <p>- Trước thắng lợi của cách mạng, giai cấp tư sản thương lượng với triều đình đưa Viên Thế Khải làm Tổng thống. Tháng 2 – 1912, Tôn Trung Sơn buộc phải từ chức. Cách mạng chấm dứt.</p> <p>*Kết quả: Các thế lực phong kiến quân phiệt nắm chính quyền.</p> <p>*Tính chất – ý nghĩa:</p>
--	---

<p>Kết hợp sử dụng Lược đồ Cách mạng Tân Hợi.</p> <p><i>?-Qua diễn biến, kết quả của cách mạng Tân Hợi, hãy rút ra tính chất - ý nghĩa của cách mạng?</i></p> <p><i>?-Vì sao Cách mạng Tân Hợi (1911) được xem là một cuộc cách mạng tư sản?</i></p> <p><i>?-Nêu hạn chế của cuộc Cách mạng Tân Hợi?</i></p> <p>GV kết luận.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Cách mạng mang tính chất cuộc cách mạng dân chủ tư sản, đã lật đổ chế độ phong kiến chuyên chế Mãn Thanh, thành lập Trung Hoa Dân quốc. - Chấm dứt chế độ phong kiến lỗi thời, mở đường cho CNTB phát triển, ảnh hưởng lớn đến phong trào đấu tranh giải phóng dân tộc ở châu Á, trong đó có Việt Nam. - Cách mạng cũng có nhiều hạn chế: không nêu vấn đề đánh đuổi đế quốc, không tích cực chống phong kiến đến cùng (thương lượng với Viên Thế Khải), không giải quyết được vấn đề ruộng đất cho nông dân.
--	---

V. TỔNG KẾT VÀ HƯỚNG DẪN HỌC TẬP

1. Tổng kết: 5phút

Nguyên nhân, tính chất ý nghĩa của cách mạng Tân Hợi.

- Nhân dân Trung Quốc mâu thuẫn với đế quốc phong kiến.
- Ngày 9 – 5 – 1911, chính quyền Mãn Thanh ra sắc lệnh “Quốc hữu hóa đường sắt” – trao quyền kinh doanh đường sắt cho đế quốc.

Tính chất – ý nghĩa:

- Cách mạng mang tính chất cuộc cách mạng dân chủ tư sản, đã lật đổ chế độ phong kiến chuyên chế Mãn Thanh, thành lập Trung Hoa Dân quốc.
- Chấm dứt chế độ phong kiến lỗi thời, mở đường cho CNTB phát triển, ảnh hưởng lớn đến phong trào đấu tranh giải phóng dân tộc ở châu Á, trong đó có Việt Nam.
- Cách mạng cũng có nhiều hạn chế: không nêu vấn đề đánh đuổi đế quốc, không tích cực chống phong kiến đến cùng (thương lượng với Viên Thế Khải), không giải quyết được vấn đề ruộng đất cho nông dân.

2. Hướng dẫn tự học

-HS về nhà hoàn thành bài học, ôn tập nội dung bài học: Lập bảng thống kê các phong trào đấu tranh của nhân dân Trung Quốc từ giữa thế kỉ XIX đến đầu TK XX theo hướng dẫn:

Tên phong Trào Nội dung	Thái Bình Thiên quốc (1851 – 1864)	Phong trào Duy tân (1898)	Phong trào Nghĩa Hòa đoàn (1900)
Lãnh đạo			
Diễn biến			
Lực lượng			
Tính chất			
Ý nghĩa			